

ZS1MK_PTVP

Praktikum tvorby výukových projektů

jaro 2010

Mgr. Kateřina Pěčková
Katedra primární pedagogiky PdF MU
79407@mail.muni.cz

Teoretické východisko

- Projektové vyučování (projektová výuka) je pojem, který se často zmiňuje v souvislosti se zaváděním moderních či alternativních metod vzdělávání.
- Zrod projektové výuky se přičítá reformním pedagogickým směrům a pragmatické pedagogice konce 19. a začátku 20. století.
- Zřejmě první projektové vyučování se objevilo v USA pod vlivem psychologa a pedagoga Johna Deweye, i když on sám pojem „projekt“ nikdy neuvedl.
- Za zakladatele metody projektového vyučování je považován W. H. Kilpatrick.
- Také u nás ve 30. letech 20. století se někteří autoři zabývají touto metodou. Např. Velinský, Žanta nebo Příhoda.

Vymezení pojmů a terminologie

- Terminologie je velmi nejednotná.
- Například Valenta (1993) používá termíny projekt a projektová metoda jako synonyma. Uvádí několik definic „*projektové metody*“, přičemž jeho následně uvedený výčet obsahuje současně definice „*projektů*“ i „*projektové metody*“ různých autorů, které vzápětí opět shrnuje jako „*projektovou metodu*“.
- Zatímco Skalková (1995) mluví o „*projektovém vyučování*“, Maňák (Maňák, Švec, 2003) hovoří o „*projektové výuce*“, „*učení v projektech*“ nebo „*projektech ve výuce*“.
- O. Šimoník (Maňák, 1997) píše o „*výukových projektech*“, H. Kasíková (Valenta, 1993) o „*učebních projektech*“, H. Kantorková (2000) pojednává o „*pedagogických projektech*“.
- Obdobnou terminologickou roztrůstěnost nalézáme také u vymezení kroků a u klasifikace při projektech, projektové výuce ...

Odkud se vzalo slovo „projekt“ ?

- Pojem „projekt“ je velmi obsáhlý. V naučných slovnících bývá definován různě.
- Nejčastěji jako synonymum slov „návrh, plán, záměr, úmysl, dílo, výzkumný úkol“.
- Podle naučného slovníku je slovo *projekt* odvozeno od latinského slova „*procio*“ (návrh, plán, záměr) .

Nyní uvedeme některé z mnoha definic „projektu a „projektové výuky“ od různých autorů.

- Jitka Kašová definuje projekt jako „*plán či návrh*“, který „*obsahuje obvykle stanovení konkrétního cíle (úkolů) a promyšlený postup činností, které nás k němu přivedou*“ (Kašová, Sígl, 1998, s.20).
- Marwin Pash chápe projekt jako „*výrobu skutečného produktu, který představuje souhrn dosavadních zkušeností získaných v dané oblasti*“ (Pash, 1998, s.160).
- R. Žanta tvrdí: „*Projekt je účelně organizovaný souhrn myšlenek, seskupených kolem důležitého střediska praktického vědění, směřující k určitému cíli.*“ (Valenta, 1993, s.4, 5).
- Josef Maňák vymezuje projekt jako „*komplexní praktickou úlohu (problém, téma) spojenou se životní realitou, kterou je nutno řešit teoretickou i praktickou činností, která vede k vytvoření adekvátního produktu*“ (Maňák, Švec, 2003, s.168).

- W. H. Kilpatrick charakterizuje projekt jako „*určitě a jasně navržený úkol, který můžeme předložit žákovi tak, aby se mu zdál životně důležitý tím, že se blíží skutečné činnosti lidí v životě*“ (Valenta, 1993, s.4; Skalková, 1999, s.220).
- S. Vrána o projektu říká:
 - „1. je to podnik,
 - 2. je to podnik žákův,
 - 3. je to podnik, za jehož výsledky převzal žák zodpovědnost,
 - 4. je to podnik, který jde za určitým cílem“(Valenta, 1993, s.5; Šimoník, 1997, s.44). Jde tedy o „organizovanou a cílenou akci“, která klade „důraz na morální stránku věci – tedy otázku odpovědnosti žáků za akci a její výsledky“. (Valenta, 1993, s.5)
- „Podle S.Vrány je projekt část učiva, která směřuje k dosažení určitého praktického cíle, jako je např. zhotovení něčeho, vypracování návrhu, plánu, postupu, programu jak něco vyřešit či zhotovit atd. Žádá po žácích, aby něco zorganizovali, vyzkoušeli, vykonali.“ (Šimoník, 1997, s.45)

- Hana Kasíková (1997, s.49) se ve své knížce „Kooperativní učení, kooperativní škola“ zabývá projekty jako specifickým typem skupinového úkolu.

Píše: „Projekt je specifický typ učebního úkolu, v kterém mají žáci možnost volby tématu a směru jeho zkoumání, a jehož výsledek je tudíž jen do určité míry předvídatelný. Je to úkol, který vyžaduje iniciativu, kreativitu a organizační dovednosti, stejně tak jako převzetí odpovědnosti za řešení problémů spojených s tématem.“ ... „vede k aktivnímu přístupu k vlastnímu učení. Učitel má pozměněnou roli – roli konzultanta; pomáhá žákům a podporuje jejich úsilí o vyřešení problému.“ Poukazuje tak mimo jiné i na určitou otevřenost projektů. Upozorňuje znovu na aktivitu žáků při řešení úkolu a z toho vyplývající aktivní postoj ke svému učení, nově připomíná také změněnou roli učitele.

- G. Petty ve své knize „Moderní vyučování“ věnuje společnou kapitolu projektům a samostatným pracím. Podle něj je projektem či samostatnou prací *„úkol anebo série úkolů, které mají žáci plnit – většinou individuálně, ale někdy i ve skupinách. Žáci se mohou často více méně sami rozhodovat, jak, kde, kdy, a v jakém sledu budou úkoly provádět. Projekty mívají zpravidla otevřenější konec než samostatné práce“ (Petty, 1996, s.213).*

Shrnutí - charakteristika projektové výuky

Projekt je tedy úkol:

- komplexního charakteru,
- respektující potřeby a zájmy dítěte,
- vycházející ze skutečného světa, praktických potřeb, aktuální situace,
- soustředěný kolem určité myšlenky, jádra – tématu,
- směřující k určitému cíli, k vytvoření konkrétního produktu,
- na jehož řešení se žáci aktivně podílejí a za jehož řešení přijímají zodpovědnost,
- v němž učitel má pozměněnou roli – roli konzultanta,
- rozvíjející celou osobnost dítěte,
- rozvíjející týmovou práci, spolupráci, komunikaci,
- překonávající izolovanost a roztříštěnost jednotlivých informací, spojující získané
- poznatky v smysluplné celky.

Literatura

- ČONDL, K., VRÁNA, S. *Václav Příhoda. Život a dílo českého pedagoga. 1. vydání.* Praha: Česká grafická Unie a.s. v Praze, 1939. 300s.
- KALOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika. 1.vydání.* Praha: Portál 2002. 448s. ISBN 80-7178-253-X.
- KANTORKOVÁ, H. *Pedagogická tvořivost studentů učitelství. 1.vydání.* Ostrava: Ostravská univerzita Ostrava, Pedagogická fakulta 2000. 156s. ISBN 80-7042-162-2.
- KASÍKOVÁ, H. *Kooperativní učení, kooperativní škola. 1.vydání.* Praha: Portál 1997. 152s. ISBN 80-7178-167-3.
- KAŠOVÁ, J., SÍGL, M. *60 let Fakultní základní školy v Obříství 1938–1998.* Obříství: Klub přátel školy, 1998. 72s. ISBN 80-238-2436-8.
- KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky. 2006. vyd.* Brno : MU Brno, 2006. 160 s. Pedagogická teorie, svazek 9. ISBN 80-210-4142-0.
- KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Projektová metoda a projekt.* Komenský, Brno, 2, od s. 2-10, 8 s. ISSN 0323-0449. 2002.
- MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky.* Brno: Masarykova univerzita v Brně 2000. 113 s. ISBN 80-210-0210-7.
- MAŇÁK, J. a kol. *Alternativní metody a postupy. 1.vydání.* Brno: MU Brno 1997. 90s. ISBN 80-210-1549-7.
- PETTY, G. *Moderní vyučování.* Praha: Portál 1996. 380 s. ISBN 80-7178-070-7.

Literatura

- PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha: Portál 1996. 380 s. ISBN 80-7178-070-7.
- PASH, Marvin a kol.. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. 1. vydání. Praha: Portál 1998. 424s. ISBN 80-7178-127-4.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 1.vydání. Praha: Portál 1995. 293s. ISBN 80-7178-029-4.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4.vydání. Praha: Portál 2003. 322s. ISBN 80-7178-772-8.
- SKALKOVÁ, Jarmila. *Za novou kvalitu vyučování*. Brno: Paido 1995. 90s. ISBN 80-85931-11-7.
- SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. 1.vydání. Praha: ISV nakladatelství, 1999. 296s. ISBN 80-85866-33-1. 134
- SVOBODOVÁ, J., JŮVA, V. *Alternativní školy*. 2. doplněné vydání. Brno: Paido, 1996. 122s. ISBN 80-85931-19-2.
- VALENTA, J. a kol.. *Pohledy: Projektová metoda ve škole a za školou*. 1.vydání. Praha: IPOS ARTAMA, 1993. 60s. ISBN 80-7068-066-0.
- VYBÍRAL, M. *Od zkušenosti k poznání*. 1.vydání. Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň, 1996. 50s.